

astola

ikerketa eta historia

DURANGALDEKO URTEKARIA • 8.zk 2014 • 5€

MARGARITA MARIA LOPEZ MATURANA

Berriztik mundura

 Juan Manuel González Cembellín

 Museo de Arte Sacro

AZPITULU HORI dauka Margarita Maria Lopez Maturanari eskainitako museoak.
Emakume hark egin zuen bidaiari esker, Berrizen izena oso leku bitxietan eman du ezagutzera.

MARE GLACIALE

Margarita Maturanaren familiaren argazki bilduma

ODER

Margarita Maturanaren

Lehenengo bidaiaren prestaketak

Maria Pilar Lopez Maturana Bilbon jaio zen 1884ko uztailaren 25ean. Haurtzarora hiriburuan eman zuen, baina 16 urte zituela Berrizko Mesedetako mojen Vera Cruz barnetegira bidali zuten. Nautika-ikasle bat omen zebilkion atzetik eta amak barnetegira bidali zuen, neskak mutila ahaztu zezan.

Eta horixe gertatu zen. Barnetegiko bizimoduak erlijio-bokazioa suspertu zion eta komentuan sartu zen 1903an. Sartzeaz batera ponteko izena alde batera utzi eta Margarita Maria deitu zen aurrerantzean.

Ikastetxean irakasle hasi zen buru-belarri. Hala ere, misiolari izateko gogoia egin zitzaionez, maistra-lana txiki geratu zitzaion.

Garai hartako hizkeran esanda, Jesukristo ezagutzera eman eta Ebanjelioa aldarrikatu nahi zuen. Eginkizun horiek emakumeak heziz bideratu zituen gehien bat (emakumeen misio-erakundeetan ohikoa zen hori).

Dena dela, bere helburu nagusia ebanjelizaziotik eta heziketatik askoz haratago zihoan. Beretzat *misio* hitzaren esanahia oso zabala zen. 1926an eskola bat sortu zuen Wuhu-n (Txina). Gotzainak argi zeukan "ikastetxea goi mailako gazteentzat izango zela"; Margaritak, aldiz, iritzi desberdina zeukan: "gizarteko maila guztientzat eta doakoa izan behar zuen" -eta halakoa izan zen-. 1934an "Gasteizen langile solidarioen seme-alabentzako eskola baten ardura hartzea" proposatu ziotenean, "begi onez ikusi zuen langilieriarentzat lan egitea". Bere begiek

Bigarren bidaiaren hasiera

urrutiko “fedegabeak” ikusteaz gain, bertako arazoak ere ikusten zituzten; alegia, etxean ere misiolari izan zitekeela uste zuten.

Bere proiektua garatzeko Margarita Mariak bide luzea egin behar izan zuen.

1912an hasi zen finkatzen bere misiolari-bokazioa. Bere indarrak laster kutsatu zituen bai mojak bai ikasleak, eta ikastetxean “misio-jarduerak” jarri zituzten martxan: misioetara eskutitzak bidali, diru-bilketak egin, misiolarien hitzaldiak antolatu eta abar.

Misioetan zuzenean esku hartzeko asmoak itxaron egin behar izan zuen. Mojek 1926an lortu zuten baime-

na klausurarik aldi baterako irteteko. Urte hartan joan zen Berrizko moja talde bat Wuhu-ra (Txina). 1927an Marianas uharteetara joan zen beste talde bat; eta 1928an hirugarren talde bat Carolinas uharteetara eta Japoniara joan zen. Margarita Maria hirugarren taldearekin joan zen, bera sustatzen ari zen misioak bertatik bertara ikusi nahi zituelako. Aipatutako tokietan neskatalentzako ikastetxeak ipini zituzten martxan lehenengotan, baina ondoren umezurztegiak, kontsultategiak eta abar ipini zituzten. Beti ere emakumeak izan ziren helburu nagusia, toki haietako emakumeak baztertu egiten zituztelako. Heziketa ematea ez zen helburu bakarra, beraien burua aurrera ateratzeko prestatzen zituzten, eta batez ere emakumeen duintasunaz konturatzen laguntzen zieten.

Hasierako espedizo haien ezaugarri bat gogoratu behar da: ausardia. Kontuan izan behar da 1926an sei neska bizkaitar herri txiki bateko klausurako komentutik atera zirela eta ia bi hilabeteko bidaia egin zutela, 19.000 kilometro inguru eginez; herrialde ezezagun batera iritsi zirela, eta herrialdea gerra zibilean murgilduta zegoela. Hurrengo espedizioak ere antzekoak izan ziren.

Horren guzti horren atzean Margarita Mariak ingurukoak susperrarazteko zeukan gaitasuna dago. Moja guztiei kutsatu zien bere berotasuna. Nahiz eta abentura haren inguruan zalantza asko egon, irmo egin zioten aurre. Ez zeukaten argi nora zihoazen eta zer aurkituko zuten, baina euren eginkizunean bete-betean sinisten zuten. Eta hain zuzen ere, jarrera hori beti izan da Berrizko Mesedetako Misiolarien ezugarria.

Mojen jardura berriak arazo batekin egin zuen topo: klausuratik irteteko baimena behin behinekoa zen. Oztopo horren aurrean, komentu izateari utzi eta misio-institutu izateko baimena eskatu zuten 1930ean. Margarita Mariaren nortasuna oso praktikoa zen, arazoak konpontzen saiatzen zen beti. Hona hemen bere azalpena: "Arlo juridikoa argi uztea garrantzitsua iruditzen zaigu. (...) Bestela hemendik urte batzuetara pentsamolde desberdineko superiora bat etorriko balitz, etxe honek misioetan egiten duen lana arriskuan jarriko luke".

Errotik aldatu nahi zuten egoera. Ia lau mendetan klausuran bizi ondoren (ikastetxeko zereginetik bakarrik hausten zuten bizimodu kontenplatiboa), Berrizko mojek misiolarien bizimodu aktiboa egin nahi zuten. Elizako agintarietara baldintza bat jarri zuten horretarako: moja guztiek onartzea. Eta hain juxtu ere, horixe gertatu zen, 94 mojek aldetaren aldeko botua eman zutela. Horrela jaio ziren, beraz, Berrizko Mesedetako Misiolariak.

Margarita Mariak idatzi zituen Institutu berriko konstituzioak, eta handik urtebetera bera hautatu zuten Institutuko Superiora Nagusi. Baina lanean hasi eta gutxira minbizia aurkitu zioten eta 1934ko uztailaren 23an, 50 urte bete baino bi egun lehenago, hil zen Donostian.

1943an kanonizatze prozesua jarri zuten abian. Horretarako lehenengo pausu sendoa 2006ko urriaren 22an

MARE GLACIALE

The Arctic Ocean

DAS EI

Goian: Congo / Behean: Mikronesia

eman zuten, Margarita Maria Lopez Maturana Bilboko Santiago katedralean beatifikatu zuten egunean.

Biografia labur hau irakurri ondoren, Margarita Maria 1900. urtearen inguruan misiolari izateko gogo beroak kutsatutako moja arrunta izan zela pentsa daiteke. Ez ba. Margarita Maria pertsona berezia izan zen, hainbat arazoiren ondorioz nabarmendu zena.

Lehenengo eta behin, bere proiektuaren gardentasunagatik eta indarragatik. Aurretik esan dugun bezala, bere asmoak ebanjelizazioaz haratago zihoazen. Bere helburua pertsonak *berrerostea* zen. Hitz hori adiera etimologikoan hartu behar da ia-ia; "Irainei, minari, pobrezia eta ezbarrei amaiera ematea".

Propagandarako gaitasuna ere bazuela gogoratu behar da. Langile nekazina zen: misio-ekitaldiak antolatzen zituen gauetarako, hitzaldiak ematen zituen, artikulua

idazten zituen eta abar. Espainiako misio-mugimenduan berebiziko garrantzia izatera iritsi zen -nahiz eta, berez, gizonen mundua izan-.

Bere izaera baikorra oso kutsakorra zenez, adiskide eta laguntzaile asko izan zituen. Beste batzuen artean, Biktoria Larrinaga aberatsa. Elorrión bizi zen bilbotar hura garrantzia handikoa izan zen Bizkaiko bizimodu sozialean -pentsa, "Euskal Erregina" izena jarri zioten-. Andre hark oso lotura estua zuen hasierako jeltzaleekin (*Euzkadi* eta *La Voz de Navarra* egunkariak babestu zituen). Buru-belarri sartuta zegoen egitasmo filantropikoetan, *Ropero Vasco* zeritzonean esate baterako. Misioekin loturiko ekimenak ere bulzatu zituen. 1924an adibidez 350.000 pezeta (2.000 € baino gehitxoago) eman zizkien Berrizko Mesedeetako mojei Txinako misiorako. Gaur egun diru kopuru barrerria dela ematen du, baina diru harekin eraiki zuten Wuhu-ko ikastetxea (Rikardo Bastida arkitekto bilbo-

tarraren planuei jarraituz eraiki ere). Eraikin hura zutik dago oraindik, nahiz eta ospitale zereginetarako erabili. Eta Biktoria Larrinagaren antzera, beste hainbat pertsonak eta erakundeak ere lagundu zieten Berrizko Mesedetako Misiolariei.

Baina laguntasuna bestelakoa ere izaten zen. Elizaren agintariak onartu behar zituzten mojarren proposamen ausartak (klausuratik irtetea, misio-institutua izan arren Mesedetako kongregazioan jarraitzea eta abar). Eta Margarita Mariak lortu egin zuen; konbentzitzeaz gain, jendea lituratu eta sutu egiten omen zuen.

Bere proiektuak aldeko haizea aurkitu zuen komentuan eta eskolan. Alde batetik, berarekin bizi ziren mojak bere proiektuaren alde jarri ziren (gogoratu, 94 mojak agertu ziren misio-institutuaren alde). Beste alde batetik, ikasleek ere bultzatu zituzten ekimenak. Atera kontuak, 1920an *Juventud Mercedaria Misionera de*

Berriz zeritzon elkartea sortu zuten ikastetxean. Espainia osoan ez zegoen horrelakorik. Helburu bikoitza zuen: misioei laguntzea batetik eta misio-mugimenduarekiko interesa ikastetxetik kanpo zabaltzea bestetik. Elkartetik Mesedetako misiolari asko sortu ziren. Eta, jakina, ikasle asko Durangaldekoak zirenez, misiolari asko eskualdekoak izan ziren (hasieran batez ere). Encarnación Vicandi iurretarra izan zen haietako bat. Vicandi beste bost mojarekin joan zen Txinara 1926an.

Zabalkundearen zutabeetako bat aldizkari bat izan zen: *Ángeles de las misiones*. Aldizkaria 1927an hasi ziren argitaratzen Berrizen, Txinako espedizioa burutu eta hilabete gutxira. Bera izango zen Institutuaren ekimenak ezagutzera emateko eta zabaltzeko tresna. Aldizkarian bi motatako artikulua argitaratzen zituzten: euren lanari buruzkoak eta etnografia kutsukoak (errotzen ziren lekuetako ohiturei buruzkoak), beste irakurle batzuk erakartzeko.

© Aldizkariaren mantxeta

© Ospitala (Wu-Hu, Txina)

© Truk

Aldizkaria irudiz beteta zegoen. Espedizio guztietara argazki-kamera eramaten zuten. Berrizera argazki ugari bidaltzea zen helburua. Irudi horiek aldizkarian argitaratzeaz gain, Margarita Mariaren hitzaldietan ere proiektatzen zituzten. Bazekien irudi batek mila hitzek baino indar handiagoa duela, eta lana zuten erakustek hitzaldiak baino balio handiagoa zuela.

1928an Margarita Maria espedizioan joan zenean, zine-kamera bat eraman eta egoera batzuk (paseoak, dantzak eta abar) grabatu zituen. Zoritxarrez, filma horiek galdu egin dira. Kontuan hartzen badugu, historialko lehenengo dokumentala (Nanuk eskimala) 1922koa dela, Berrizko moja oso abangoardiazalea zen.

Bestalde, Margarita Mariak liburu bat ere idatzi zuen. *Viaje misionero alrededor del mundo* izenburua jarri zion. Misioetan gertatu zitzaiona eta han ikusitako tokiak deskribatu zituen (hiriak, paisaiak, ohiturak eta abar). Erraz irakurtzeko moduko liburuaren zen. Margarita berriro zebilen bere proiektua irakurle berriei hurbildu nahian.

Margarita Mariaren beste ezaugarri bat gauzak antolatzeko eta kudeatzeko gaitasuna zen. Berak idatzitakoa behin eta berriro irakurriz gero, proiektu batzozitza zehatz-mehatz aletzen zuela konturatuko gara: helburuak, langileak, herrialde berriko laguntzaileak, hasierako diru-iturriak, mantentze-lanak eta abar. Den-dena lotzen zuen. Hori kontuan harturik, Berrizen martxan ipinitako misio guztiek arrakasta lortu zuten, nahiz eta zailtasunak izan.

Margarita Maria Lopez Maturanaren bizitzari eta lanari buruzko errepasso laburra honaino iritsi da. Bilbon jaio eta Berrizko alaba kutun egin zen emakume hau ezohikoa izan zen garai hartan. Bere ideietan benetan

📍 Saipango eskola

sinesten zuen eta nekaezina zen. Horri esker, proiektu berritzailea proposatu zuen. Alde askotatik zen berritzailea: bere lanaren onurak asko zabaldu nahi zituen, beste erlijio-erakundeekiko autonomia nahi zuen eta emakumearen eginkizuna aldarrikatu zuen. Misio-instituto bat sortu zuen, eta helburuak nahiz lan egiteko moduak zehatz definitu zituen.

Gaur egun Berrizko Mesedeetako Misiolariak sortzailearen lana aurrera ateratzen jarraitzen dute. Dena dela, helburuak zabaldu eta ugari egin dira. II. Mundu Gerraren ondoren egoitza berriak sortu zituzten Estatu Batuetan eta Mexikon. Eta XX. mendearen 60ko hamarkadaren hasieratik Filipinetara, Nikaraguara, Guatemalara, Boliviara, Ekuadorera, Kongora eta

Zambiara heldu ziren. Urrats hori Vatikanoko II. Kontzilioaren eta Medellineko Biltzarraren proposameneren bidetik etorri zen. Misio horietan guztietan entzuten da *Berriz* izena, eta guzti horietatik etortzen dira noizean behin mojak -asko herrialde haietan jaiotakoak- Vera Cruz-eko komentu zaharrera. Hementxe hasi baitzen abentura.

Juan Manuel González Cembellín

Eleiz Museoaren zuzendaria